

4. Дутчак С.В. Туристсько-рекреаційні ресурси ландшафтів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. географ. наук.: спец 11.00.11 – Київ, 2008. – 20 с.
5. Закон України “Про туризм” від 15 вересня 1995 року № 324/95 // Відомості ВР. – 1995. – №31 від 1.08.95 р. – с. 241-254
6. Курортні ресурси України / Під ред. М.С. Лободи. – К.: ЗАТ “Укрпрофоздоровниця”, ТАМЕД, 1999. – 592 с.
7. Лапшин Ф.В. Химия минеральных вод Украинских Карпат: Диссертация на соискание ученой степени докт. хим. Наук / МЗ УССР; Черновицкий мед. ин-т – Черновцы, 1987. – 315 с.
8. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Монографія / Інститут регіональних досліджень. НАН України. – Львів, 1997. – 259 с.
9. Павлов В.І., Черчик Л.М. Рекреаційний комплекс Волині. Теорія, практика, перспективи. – Луцьк, 1998, - 124 с.
10. Туризм, відпочинок та санаторно-курортне лікування в області. Статистичний збірник. – Чернівці: Державний комітет статистики України (Головне управління статистики у Чернівецькій області), 2008. – 52 с.
11. Ходорков Л.Ф. Мировое гостиничное хозяйство. – М.: ВКШ по иностранному туризму, 1991.
12. Офіційний веб-сайт відділу з питань туризму Чернівецької облдержадміністрації: <http://buktour.com.ua>

Summary:

Vitaliy Ivanuk, Vjacheslav Yavkin. ANALYSIS OF PRESENT-DAY STATE AND PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT FOR RECREATION-TOURISM BASIS OF ACCOMMODATION-AFFORDING SERVICE ON THE TERRITORY OF THE CHERNIVTSI REGION

Processes of formation and spatial dissemination of accommodation-affording establishments are the basis for the development of recreation-tourism complex and, simultaneously, the motive force for the economic processes within the region.

Надійшла 29.04.2009р.

УДК 911.3.338.48

Ярослав МАРИНЯК

МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Постановка проблеми. За даними Всесвітньої туристичної організації (ВТО) у 2002 р. туризм знову доказав свою стійкість. Довгострокові перспективи розвитку туризму представляються спеціалістами оптимістичними. У цьому контексті важливим є з'ясувати місце України у світовому туристичному ринку.

Дослідження і публікації. Індустрія мандрівок і туризму є на сьогодні важливою у світі. Тому цій проблемі присвячено багато наукових пошуків [1,4,5,6,9,-12]. Інформацію джерельною базою є офіційні видання Державного комітету статистики України та офіційні сайти.

Формування цілей статті. У роботі ставляться такі основні завдання: а) з'ясувати особливості концепції сталого розвитку для туристичної індустрії; б) визначити місце й роль України в міжнародному поділі праці і у світових економічних процесах; в) проаналізувати основні фінансово-економічні показники діяльності туристичних організацій України; г) з'ясувати основні завдання туристичної галузі у зв'язку з проведенням “Євро-2012” та ухвалену Стратегію сталого розвитку туризму і курортів в Україні до 2020 р.

Виклад основного матеріалу. Характерною ознакою минулого століття було нестримне прагнення людства до забезпечення економічного й технологічного розвитку. Добробут та розквіт та підвищення рівня життя проходив шляхом зростання валового внутрішнього продукту.

Одночасно успіхи прогресу проходили шляхом нещадної експлуатації довкілля. Було порушено зв'язок між основними складовими поступу, а саме між економікою, довкіллям та суспільними інституціями, функціонування яких проходило ізольовано одна від одного. Докорінні зміни у природному середовищі призвели до того, що суспільство такого типу фактично жило за рахунок майбутніх поколінь. Унаслідок чого на зламі ХХІ ст. світ

зіптовхнувся з глобальними екологічними проблемами, голодом та збідненням більшості населення земної кулі, деградацією моралі, наростанням регіональних та міжетнічних конфліктів, тероризмом.

На ці основні виклики змушена була прореагувати міжнародна громадськість та відомі міжнародні організації. Першими прореагували ці обставини учені Римського клубу (із його знаменитою працею "Межі зростання"). Заслуговують уваги праці Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (IIASA, Люксембург, Австрія), Міжнародної федерації інститутів перспективних досліджень та інші. Висновки міжнародних інституцій призвели до появи нового підходу до подолання глобальних проблем, який отримав назву – концепція сталого розвитку (sustainable development).

Для України ця концепція певним чином є продовженням концепції ноосфери сформульованої першим президентом Академії наук академіком В. Вернадським, ще в першій половині ХХ ст. Для нашої країни втілення концепції сталого розвитку передбачає складний шлях її встановлення. Це вимагає плідної праці як державних інституцій так і суспільства в цілому. Лише за таких обставин можливий добробут людей.

Вчення про ноосферу В. Вернадського на зламі століть стало поштовхом для концепції сталого розвитку. Основні складові якої були задекларовані всесвітніми саммітами ООН у 1992 та 2002 років. Нова концепція поєднала три головні складові: економічну, екологічну й соціальну.

Сутність економічної складової полягає у оптимальному виборі використання обмежених ресурсів, який ґрунтується на застосуванні природо-енерго-й матеріалозберігаючих технологій при створенні сукупного доходу. Одночасно чітко відстежується нематеріальна частина, яка зафіксована у економіці інформаційного суспільства. Тобто на перше місце виходить людський ресурс.

Екологічна складова передбачає збереження цілісності екосистем шляхом їхньої здатності до самовідновлення.

У центрі соціальної складової – людина яка є суб'єктом розвитку, а всі зусилля спрямовані на людський розвиток.

Злагожденість дії цих основних складових є значною проблемою, що є головним завданням та викликом для України та авторитетних міжнародних організацій і всього людства.

Для визначення вимірів глобального розвитку існує ціла система індексів, які щорічно публікуються у доповідях конкретних інституцій, або розміщені в Інтернеті.

Найбільш узагальнено виділяють [7] такі індекси:

1. Індекс економічного виміру (Іекв), який формується з двох глобальних індексів: індексу конкурентоспроможності розвитку – Ік, та індексу економічної свободи (Іес).

2. Індекс екологічного виміру (Іев).

3. Індекс соціального виміру (Ісв) сформуємо шляхом усереднення трьох глобальних індексів: індексу якості і безпеки життя (Ія); індексу людського розвитку (Ілр); індексу суспільства, заснованого на знаннях, або К – суспільства (Ікс)

Отже, рівень сталого розвитку (Іср) вираховується як сума індексів для трьох вимірів: економічного (Іекв), екологічного (Іев), соціального (Ісв) з відповідним ваговим коефіцієнтом. Його формула така:

$$I_{cp} = 0,43 * I_{ekv} + 0,37 * I_{ev} + 0,33 * I_{sv} \quad (1)$$

Результати наведено у табл. 1.

Світ переживає справжній туристичний бум. Стрімко зростає кількість подорожуючих. Якщо в 1950 р. у світі міжнародні подорожі здійснили 25 млн. осіб, то у 2000 р. – 700 млн. За прогнозами ВТО очікується, що 2010 р. міжнародні подорожі здійснюватимуть понад мільярд осіб. Загальновідомо, що питома вага індустрії туризму становить близько 10% світового валового національного продукту і 7% загального обсягу світових інвестицій. У 40

країнах світу туристична галузь є основним джерелом надходжень у національний бюджет, а для 70 – однією з трьох його основних статей.

Таблиця 1

Місце України в системі глобального розвитку

Назва індексу	Значення	Рейтинг
Індекс економічного виміру (Іекв)	0,325	91
Індекс екологічного виміру (Іев).	0,447	108
Індекс соціального виміру (Ісв)	0,554	72
Індекс сталого розвитку (Іср)	0,508	88

Туризм, як вид економічної діяльності, посідає особливе місце в житті кожної країни. За попередніми даними ВТО у 2007 р. кількість міжнародних прибуттів туристів, що приїхали до іншої країни та перебували там щонайменше одну ніч, становить 898 млн. Це на 6,2% більше, ніж 2006 р.

У 2007 р. темпи зростання світового туризму прискорилися, перевищили показники 2006 (5,4%) та 2005 (5,5%) років. Після практичної стагнації 2001-2003 рр., на яких позначилися події 11 вересня, атипова пневмонія (пташиний грип), збройні конфлікти й тероризм, цунамі, міжнародний туризм вже четвертий рік поспіль випереджає довготерміновий прогноз ВТО від 1995 р. щодо зростання на 4,1%. Підсумки 2007 р. можуть слугувати підтвердженням згаданого прогнозу, яким передбачалося, що у 2005 р. рівень міжнародних прибутків досягне 800 млн., у 2010 р. – 1,1 млрд., а 2020 р. – 1,6 млрд. Одночасно вже у 2008 р. та 2009 р. виникли серйозні негативні чинники, це в першу чергу світова економічна криза, яка серйозно змінить становище, а в другу – свинячий грип.

У звіті Всесвітньої ради подорожей і туризму Україна посідає лише 110 місце в світі за рівнем активності розвитку туристичної індустрії.

Звіт Європейської статистичної агенції, що його подали на 42 міжнародний ярмарок ІТВ – 2008 перше місце серед 27 країн Європейського Союзу, далі йдуть Великобританія та Франція.

Туристична індустрія України потребує не лише констатації рівня забезпеченості природними та історико-культурними ресурсами, але докорінних змін у економіці.

Реалізація цих грандіозних планів можлива лише шляхом інтегрування України у систему світогосподарських зв'язків через інноваційні моделі стратегічного розвитку й трансформації економіки. Власне тут провідна роль належить концепції сталого розвитку та ефективності основних її складових.

Зростання конкурентоспроможності українських товарів і послуг на світовому ринку, а також поступовий збалансований розвиток усіх структурних підрозділів господарського комплексу є необхідною умовою змін у туристичній індустрії України.

Місце й роль України в міжнародному поділі праці, у світових економічних процесах залежить від багатьох чинників. Серед них визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і наукового технологічного розвитку, профіль спеціалізації процесу (в регіональному й світовому масштабі), стан інституційної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури.

Пріоритети модернізації економіки в Україні впливають із наявної її галузевої структури. Виділяють три структурні блоки:

1. Високотехнологічні галузі (ракетно-космічна, літакобудування і т.д.)
2. Аграрні галузі.
3. Транзитні перевезення вантажів, транспортування нафти, газу, електроенергії, надання міжнародних послуг у сфері транспорту, зв'язку, телекомунікацій.

Звичайно, що цей перелік доповнює наявний розгалужений рекреаційно-туристичний потенціал країни від Карпат до Азовського моря й від Чернігова до Криму й Одеси при умові відповідного інфраструктурного оснащення може і повинен стати важливим каналом валютних надходжень, зростання кількості внутрішнього ринку.

Україна значно поступається у конкурентній боротьбі на міжнародному туристичному ринку. Туристичний та курортний потенціал використовується частково, інфраструктура туристичної індустрії і курортів розвивається переважно стихійно.

У структурі експорту-імпорту послуг України за останнє десятиріччя частка подорожей в загальному обсязі складає в середньому: експорт 1,4%, а імпорт 2,9%.

Експорт послуг підприємств, що надають послуги з організації подорожі України у 2007 р. становив 71995,01 тис. дол. США (табл. 2). Левова частка (57,18%) у загальному обсязі експорту послуг підприємств, що надають послуги з організації подорожувальників за країнами світу належить Російській Федерації, далі йдуть Німеччина (6,78%), Великобританія (5,89%), Кіпр (3,75%), Туреччина (2,73%), Польща (2,44%), Білорусь (2,31%), Італія (2,09%), Казахстан (1,66%), США (1,41%).

Таблиця 2

Обсяги експорту послуг підприємств, що надають послуги з організації подорожувальників за країнами світу [8, с.20]

2002	2003	2004	2005	2006	2007
19966,41	26899,68	42571,11	45286,12	48887,39	71995,01

Особливостями українського туристичного експорту є повільна адаптація структурних зрушень, висока собівартість видів експортної продукції, та нездатність запропонувати більш вигідні пропозиції.

Конкурентоспроможність національного туристичного продукту визначається здатністю до інноваційного розвитку та використання новітньої техніки й технології. З іншої сторони дозволить ліквідувати регіональні диспропорції у рівня соціально-економічного розвитку та якості життя.

Для міжнародного туристичного ринку характерні процеси жорсткої конкуренції боротьби за клієнта, ринки збуту й сфер впливу.

Змінити цю несприятливу ситуацію можливо застосувавши стратегію синергізму, тобто шляхом поєднання нових моделей організації й управління туристичною індустрією, ввівши в себе останні досягнення теорії і практики глобального господарювання й управління. Стратегія синергізму – це стратегія отримання конкурентних переваг за рахунок об'єднання двох і більше організацій в одних руках, сформулювала Бредлі, Десни и Кимом у 1983 р.[6, с.54]. Стратегія синергізму передбачає наявність у організації конкурентної переваги за рахунок спільного використання ресурсів (стратегія технологій і витрат), ринкової інфраструктури (спільний збут) або сфер діяльності (синергія планування й управління).

Ця ідея досить активно використовувалася США з середини 80 – х років ХХ ст.

Термін "глобальний" означає, що фірми розглядають світ як єдине ціле, у якому ліквідовуються національні межі національні відмінності між споживачами.

Україна яка володіє потужним науково-технічним потенціалом, важливим є визначення основних пріоритетів секторів туристичної сфери, а також докорінним змін у галузях і напрямках створення національного туристичного продукту. Така модель передбачає реалізацію наявних можливостей підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників туристичного продукту за рахунок великомасштабного інвестування та підвищення якості обслуговування.

Розглянемо основні фінансово-економічні показники діяльності туристичних організацій України (табл. 3).

Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм.

До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм – подорожі громадян України

та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Таблиця 3

Основні фінансово – економічні показники діяльності туристичних організацій України
[8, с. 78]

	2000	2004	2005	2006	2007
Обсяги наданих туристичних послуг, тис. грн.	803600,7	2138724,8	2759754,2	3785522,0	5455997,4
у т. ч.:					
іноземним туристам	241281,7	450517,4	409633,2	403476,6	662870,1
туристам, що виїжджали за кордон	186372,2	912547,3	1304599,2	2219144,7	3284127,8
Витрати, пов'язані з наданням туристичних послуг, тис. грн.	660567,8	1935503,5	2473645,6	3488676,4	5030989,6
у т. ч.:					
іноземним туристам	181441,9	382455,5	362719,3	346799,4	584763,6
туристам, що виїжджали за кордон	174200,7	863400,0	1153623,6	2128753,8	3178759,8
Платежі до бюджету, тис. грн.	111552,7	169057,8	112936,2	131332,7	174074,6

Визначаючи форму туризму, слід мати на увазі, що особа може бути громадянином України, а мати місце постійного проживання в іншій країні. Зазначена обставина вносить певну невизначеність щодо того, яку форму має туризм (міжнародний в'їзний чи внутрішній) при подорожах громадян України, які постійно не проживають у нашій країні, в межах України.

Упродовж останніх років дуже важко визначити географічну структуру громадян України, що виїжджають за кордон. Оскільки існує розбіжність між визначенням поняття "турист" за ВТО – це будь-який громадянин, котрий покинув своє поселення. Згідно такого визначення з України виїхало у 2007 р. – 17,3 млн. осіб. Держкомстат України виділяє за метою поїзди, а отже таких осіб буде – 1,8 млн. осіб. За цим визначенням українці виїжджали до таких країн: Польща – 431 816 (22,75%), Туреччина – 290 836 (15,32%), Угорщина – 231 592 (12,2%), Російська Федерація – 221 171 (11,65%), Єгипет – 176 724 (9,31%), Німеччина – 59 216 (3,11%), Білорусь – 56 855 (2,99%), Італія – 36 794 (1,93%), Нідерланди – 31 862 (1,68%), Австрія – 28 522 (1,50%).

Упродовж 2002-2007 рр. сформувалася стабільна група основних країн куди українці найбільше виїжджають у туристичних цілях це – Польща, Туреччина, Угорщина, Російська Федерація, Єгипет, Німеччина, Білорусь, Італія.

За даними Державного комітету статистики у 2007 р. в Україні побувало 23 122 157 іноземних громадян. Тобто це загальна кількість фізичних осіб, які не мають українського громадянства і відвідали нашу країну з різною метою поїздки. Структура цих поїздок така: службова, ділова, дипломатична; туризм, приватна; навчання; працевлаштування; імміграція (постійне місце проживання); культурний, спортивний обмін, релігійна, інша.

Основними країни з яких прибувають туристи є: Російська Федерація – 549 950 (38,06%), Білорусь – 328 512 (22,73%), Польща – 151 079 (10,45%), Німеччина – 60 555 (4,19%), США – 50 266 (3,48%), Італія – 31 210 (2,15%), Великобританія – 29 371 (2,03%), Ізраїль – 24 595 (1,70%), Туреччина – 23 891 (1,65%), Франція – 18 168 (1,26%).

Упродовж 2002-2007 рр. сформувалася стабільна група країн звідки найбільше в'їжджають в Україну у туристичних цілях, це Російська Федерація, Білорусь, Польща, Німеччина.

Таким чином, можна стверджувати, що статистичні показники не зовсім чітко визначають загальну кількість туристів. Причини полягають у різночитанні визначення поняття "туризм". Кількість іноземних громадян, що прибувають в Україну це особи, які не

мають українського громадянства і відвідали нашу країну з різною метою. Серед них чимало ти, хто просто приїхав до батьків на вихідні, хтось просто вирішив купити сигарети та інше. Тобто не можливо чітко з'ясувати їхні справжні цілі.

Статистичний облік іноземців, які прибули в Україну, ведеться не лише в розрізі країн прибуття та строків перебування, а й розрізі причин тобто мотивацій поїздки. Їх передбачено 13. Чи завжди можна чітко визначити мотивацію прибуття, очевидно ні.

Якщо людина прибула із розвинених країн, то пред'являє туристичну візу. Коли іноземець є громадянином держави, з якою діє безвізовий режим, то він заповнює імміграційну карту, де самостійно вказує причини візиту: туризм.

Окрім визначених туристичних потоків слід відмітити, що традиційно збільшується кількість туристів і до екзотичних країн як Китай, Ізраїль та архіпелаги. Впали лише показники виїзду до країн Східної Європи: через приєднання цих країн до Шенгенської угоди і необхідність оформляти шенгенську візу.

Одночасно необхідно відзначити дуже швидко реакцію наших сусідів на цю проблему шляхом відкриття відповідних інституцій, а саме Польського офісу туристичної інформації, офіс туристичної інформації до Угорщини і Чехії. Відмічено підвищену активність і "нешенгенських" країн – Македонія, Албанія, Румунія, які зуміли повести вдалу інформаційну компанію щодо просування своїх туристичних продуктів.

Звичайно, що основною причиною розвитку світового туристичного ринку є цінова політика, яка має тенденції щодо зростання.

На жаль, на розвиток туристичного ринку України вирішальний вплив справляє група негативних чинників, а саме:

1. Висока зношеність туристичної інфраструктури та застарілі технології.
2. Висока собівартість, що перевищує відповідні світові послуги на 30-50%. (сезон 2007 р. у Ялті двокімнатна квартира 70 євро, за аналогічну ціну можна винайти квартиру у приміській зоні Ніцци – найкращого курорту у світі).
3. Нерозвиненість базових інститутів ринкової економіки.
4. Недосконалість механізмів державного регулювання (правильно визначити пріоритети, податкова політика).

Отже, необхідно мінімізувати ці чинники для просування туристичного продукту, а міжнародний туризм визнати найперспективнішою галуззю світової економіки.

Туризм України є привабливим щодо інвестицій як внутрішніх так і міжнародних. Цьому сприяють ряд чинників, а саме:

1. Вигідне географічне положення.
2. Рекреаційні ресурси (Крим, Карпати), сприятливі для розвитку туризму, санаторно-курортного лікування, відпочинку.
3. Високий освітній рівень туристичної освіти (75 вищих навчальних закладів ведеться підготовка фахівців за напрямом "Туризм", "Готельне господарство" загальною кількістю 19 056 студентів).
4. Надлишок населення працездатного віку, не зайнятого в економіці України.
5. Несформований ринок туристичних послуг.
6. Наявність в Україні законодавства про іноземні інвестиції.

Визначальним стимулом для прямих іноземних інвестицій в Україні є пошук нових ринків, який істотно переважає інші можливі чинники.

Для більшості інвесторів приватизаційна політика є вкрай важливим чинником, що впливає на прийняття ними інвестиційних рішень.

За даними Державного комітету статистики України інвестиції в основний капітал у готелі і ресторани загальний обсяг змінювався у напрямку зростання (див. табл. 4).

За даними Державного комітету статистики України за 2004 та 2008 рр., іноземні інвестиції в загальному обсязі склали – 7,8 млрд. дол. США, проте не сприяли значному

зростанню української економіки.

Таблиця 4

Інвестиції в основний капітал готелів та ресторанів України за 2002 та 2007 рр., тис. грн. [8]

2002	2003	2004	2005	2006	2007
445995	676873	1073926	1508210	1483368	2613671

Лідерами за обсягами інвестицій у нашу країну традиційно є країни Європейського Союзу (Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Італія), а також Росія та США. Та коли враховувати, що чимало країн зі списку інвесторів належать до офшорних зон, то більшість залучених коштів можна розцінювати як повернення українських грошей на Батьківщину.

У цей період зафіксовано 725,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій у розвиток готелів та інших місць для тимчасового проживання, що становить – 9,29%. Загальні тенденції залучення та використання іноземних інвестицій у розвиток готелів та інших місць тимчасового проживання України за 2004 та 2008 рр. показано табл. 5.

Таблиця 5

Прямі іноземні інвестиції у розвиток готелів та інших місць для тимчасового проживання України за 2004 та 2008 рр., тис. дол. США на початок року [8, с.14-15]

	2004	2005	2006	2007	2008
Усього інвестицій	6794409,8	9046969,3	16890048,6	21607282,0	29489410,2
з них у:					
готелі	55534,1	10562,7	113543,6	176280,5	208385,2
інші місця для тимчасового проживання	20342,2	32204,5	31031,2	55730,1	71931,8

У 2002 р. було створено Науковий центр розвитку туризму (НЦРТ), який розробив Стратегію розвитку туризму і курортів України до 2020 року. Підготовлений проект Концепції державної цільової програми розвитку туризму на 2011-2015 рр., а у 2009 р. НЦРТ розроблятиме саму програму. Створені групи, одна з яких працюватиме над питаннями організації туристичних маршрутів, друга – над туристичним супроводом “Євро-2012”. Поставлено завдання створити по десять “регіональних” маршрутів. Розробляються загальнонаціональні маршрути, тобто безпосередньо створюється національний туристичний продукт.

Висновки. Сучасний стан туризму України потребує негайного вирішення в короткі строки досить складних проблем. Враховуючи те, що сучасна туристична індустрія – дуже складна й багатогранна економічна система, яка прямо чи опосередковано впливає на розвиток інших галузей, виникає потреба її стимулювання. Економічна та політична функції дають можливість покращити імідж країни, адже від залежить від вражень туристів.

Для подальшого розвитку туризму в Україні необхідно врахувати такі позитивні та негативні чинники (табл. 6).

Таблиця 6

Позитивні та негативні чинники розвитку туризму в Україні

Позитивні	Негативні
1. Потужна історико-культурна спадщина та унікальні пам'ятки природи	1. Стан туристичної інфраструктури і турпослуг (не задовольняє ні українських, ні іноземних, а рівень сервісу й якості послуг робить нас іноді просто неконкурентоспроможними)
2. Високий освітній рівень туристичної освіти	2. Стан транспортної інфраструктури (більшість рекреаційних територій характеризується низьким рівнем розвитку єдиної транспортної мережі)
3. Надлишок населення працездатного віку, не зайнятого в економіці України.	3. Стан комунальної сфери (занедбаний технічний стан комунальної інфраструктур у низці регіонів, дефіцит води, нерозвиненість каналізаційних мереж, що позначається на санітарно-епідеміологічній ситуації туристично-рекреаційних територій)
4. Несформований ринок туристичних послуг.	

Отже, необхідно активно використовувати наявний потенціал і розробити ефективну модель створення туристичної інфраструктури в історико-культурних та природних

заповідниках.

Для вирішення цих проблем необхідне значне бюджетне фінансування. Поряд із цим, і на державному, і на регіональному рівні слід продовжувати роботу над залученням інвестицій у створені сучасної курортної інфраструктури.

В Україні недостатньо висококласних об'єктів розміщення. До 2012 р. заплановано будівництво п'яти – і чотиризіркових готелів у різних регіонах України.

Література

1. *Долматов Г.М.* Международный туристский бизнес: история, реальность и перспективы. – Ростов – на – Дону: Феникс, 2001. – 320 с.
2. Закон України "Про туризм" /Офіційний вісник України. Щотижневий збірник актів законодавства.- К.: 2003.- №50.- С.34-56.
3. *Згуровський М.* Україна у глобальних вимірах сталого розвитку //Дзеркало тижня. 20 трав. 2006 р.
4. *Льобіцева О.О.* Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). - К.: "Альтерпрес". 2002. -320 с.
5. *Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М.* Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. - К.: Знання, 2008. – 661 с.
6. Офіційний сайт Всесвітньої організації туризму www.world-tourism.org
7. Офіційний сайт програми ООН United National Developed Program [www.hdr.undp.org/reports/global/2005]
8. Туризм в Україні. Статистичний збірник – К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 214 с.
9. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть /А. С. Філіпченко, В. С. Буткін, А. С. Гальчинський та ін.. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.
10. *Холловой Дж. К., Тейлор Н.* Туристический бизнес: Пер. с 7 – го изд. – К.: Знання, 2007. – 798 с.
11. *Чудновский А.Д., Жукова М.С., Сенин В.С.* Управление индустрией туризма: Учеб. пособ. – М.: КНОРУС, 2004 – 448 с.
12. *Яковенко Є.В., Яковенко І.М.* Географічні аспекти інноваційних процесів у сфері туризму // Укр. геогр. журн. – 2007. С. 39 – 43.

Summary:

Yaroslav Maruniak. A PLACE OF UKRAINE IS IN GLOBAL SPACE THROUGH PRISM OF DEVELOPMENT OF TOURISM.

The features of conception of steady development are found out for tourist industry. Certainly place and role of Ukraine in the international division of labour and in world economic processes.

Надійшла 19.05.2009р.

УДК 911.3

Надія СТЕЦЬКО

АНАЛІЗ СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Аналіз стану і перспективи розвитку туризму дає можливість побудувати якісну модель його розвитку, де головним є облік важливих складових елементів. До таких елементів відносять: географічне положення, екологічна ситуація та культурно-історична спадщина.

Дослідження і публікації. В основу наукової публікації використано такі інформаційні джерела. [2-5]

Формування цілей статті. У роботі ставляться такі основні завдання: а) розглянути особливості географічного положення та його вплив на формування туристичного продукту; б) розкрити можливість використання екологічного стану території та її культурно-історичної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Тернопільська область є привабливою територією для туристів за такими критеріями: географічне положення, екологічна ситуація та культурно-історична спадщина. Вона розміщена в західній частині України. Територія області 13,8 тис. км². Протяжність з півночі на південь – 196 км, а з заходу на схід 129,5 км. Населення станом на 1 січня 2008 р. 1098,6 тис. осіб.